

# Merhaba Hüzün

Bosna- Hersek'den döneli 10 gün oldu. Debreşen acı anıların duygu selini ancak dindirip, gördüklerimi, dinlediklerimi usa vurmaya deneyebiliyorum.

## Bosna Gülü

Sarajevo'nun bir çok yerinde olduğu gibi Katedral meydanındaki bomba izine "gül" demek, çekilen acı anılarla yaşamayı daha kolay hale getiriyor mu bilemiyorum. Ama gerçeklerin unutulmaması için Sarajevo halkı bu "gül" leri korumaya özen gösteriyor.

Bu sulak ülkede, Sarajevo şehri içinden geçen Milyatska nehri, yatağında şimdi durgun durgun akan bir başka nehir. Ancak Avusturya-Macaristan işgali sırasında, Avusturyalı mühendisler, nehir yatağını ıslah edene kadar taşıtı mı etrafını mahfedermiş. İşte Bosna-Hersek hala ıslah edilmeye muhtaç bir çok nehre ve en önemlisi durup durup taşan, sessiz sessiz otururken patlayan karmaşık bir toplumsal dokuya sahip.

## Eski Köprü'de "1993 ü Unutma" mak

Hem Sarajevo, hem de Neretva boyunca gittiğimiz her yer, oldukça sakin gözüktü gözümüze. Neretva'nın zümrüt rengi ve nehri çevreleyen peyzaj'ın cömert yeşili ile büyülenen gözlerimiz, 1566 de de mimar Hayrettin tarafından yapılan, ama Hırvat bombardımanı ile yıkılıp, 2004 de onarımı tamamlanan Mostar Köprü'sünü gördüğünde, bir şeylerin yavaş yavaş iyi gitmeye başladığını düşündük.

Bugün yani 9 Kasım, Eski Köprü'nün yıkılışının 24. yıldönümü ve "93 ü unutma", hala bu coğrafyada sürekli teyakkuz halinde olunması gerektiğini telkin eden bir uyarı. Ama neden?

## Yeni bir Kasırga Öncesinin Sukuneti mi?

Yol boyu dinlediklerimiz zaten yeterince acı. Önce her mevsim kendini yenileyen muhteşem doğanın, sonra tüm dünyanın, bu acılar yaşanırken nasıl duyarsız kalabildiğine şaşırıyoruz. Ama ulaştığımız Srebrenitca'da duyduklarımız, bizi yine korkutuyor. Bizim 1995 e kadar televizyonlardan dizi film izler gibi nasırlaşan yüreklerle seyrettiklerimizin nasıl bir gerçek olduğunu, Potoçari şehitliğinin kapısında bizi karşılayan analar, bacılar, eş ve çocuklarla daha iyi anlıyoruz. Yanıbaşından eşi ve oğlu Nermine götürülüp, gözünün önünde kurşuna dizilen Munira'nın, Bida'nın, Şahida'nın ve daha nicelerinin anlattıkları ise, buraların geleceği üzerindeki kara bulutlara işaret ediyor.

## Ağır Tahrik

"Yargılananlar cezalarını buldu. Ama emir aldıkları için katliam yapan Sırp askerleri, şimdi hala aramızda" diyorlar. "Bunlar gündüz iyi de, gece iki kadeh içmeyegörsünler, ağızlarından çıkkanı kulakları duymuyor. Getirin şu Bosna'lı güzelleri yine ırzlarına geçelimden tutun, bunların hepsinin köklerini kurutacaksınız, söyledikleri en hafif sözler" diyor, buna dayanmak için taş olmak bile yetmez diye ilave ediyorlar. Bir de her düğün öncesi, Sırp gelinler ve damatlar arabalarla gelip, Potoçari

şehitliği önünde gürültü yapıyorlarmış. Bunu da orada yatan ve her yıl yeni bulunan kurbanlarla sayıları artan, 8000 i aşkın şehidin anısına yapılan affedilmez bir saygısızlık olarak görüyorlar. Şikayet edilecek bir merci olmadığını, Srebrenica’da Bosna’lılar göç ettiği için çoğunluğun ve dolayısı ile yerel yönetimin Sırp’larda olduğunu ifade ediyorlar. Hepsinin yakasında “küçük- beyaz, temiz-parlak” bir çiçek rozeti.

## “Küçük- Beyaz, Temiz-Parlak” Çiçek Srebrenica’da Edelweiss Değil

Bilmem aranızda Edelweiss’ı hatırlayan var mı? Hani “Neşeli Günler” müzikalinde, ailesi ile birlikte, Nazi’lerin Avusturya’yı işgalinden kaçan Albay Von Tropp’un söylediği ve “Edelweis, Edelweiss, vatanımı ebediyen kutsa” diye biten şarkıdaki, beyaz çiçek. İşte o beyaz çiçek, Bosna-Hersek kırlarında da baharla beraber açarmış. Ama buradaki adı **Srebrenica çiçeği**. Ve bu çiçek, yeşil göbeğinde bir tabut etrafında, secdeye gelmiş baştan ayağa beyaz elbiseli analar olarak stilize edilmiş bir sembole dönüşmüş artık. İnsanın yüreği alev alev yanıyor. Küçük beyaz çiçek gibi tasarlanmış şehitlikteki her bir mezar taşının üzerine oyulmuş bulunan motif, her bahar yüreklerdeki acıyı yeniden alevlendiriyor. Çünkü yeni cesetler bulunup defnediliyor. Srebrenica’da gözyaşı hiç dinmiyor.

## Türkiye’den Beklenti ve bir Sitem

Bir film izledik müzede: Drina taraflarından da Srebrenica’ya Müslüman halkı koruyacağız diye getirip, Potoçari’de kurşuna dizdiren komutan Ratko Mladiç, vahşete “Türklerin işini bitirdik” diye kayıt düşüyor ve muzafferane bir tavırla şehre giriyor. “Oysa biz Türk değiliz” diyor bir kadın. “Ama Müslüman olduğumuz için size eşit tutuluyoruz”. Ne diyeceğimizi bilmiyoruz. “Ancak bize daha çok Suudi Arabistan yardım ediyor. Araplar buraya yazlık ev inşa ediyor. Bizim hastahaneye ihtiyacımız var, doktora ihtiyacımız var. Bunları temin edeceğinize bizden değil, Sırbistan’dan et ithal ediyorsunuz” diye taşı gediğine vuruyor bir başkası. “Bizde etin en lezzetlisi var. Türkler gelip burada besi hayvancılığı yapsın, sonra da bizden ihraç etsin” gibi bir fikir bile ileri sürüyorlar. Mantıksız değil. Tabii Anadolu ve Trakya topraklarında hayvancılığı bırakıp, Bosna-Hersek te entegre büyükbaş hayvan çiftlikleri kurmanın mantığı ne olabilir diye sorulabilir.

## “Allahi Emanet”

Ben kendi hesabıma bir çıkış yolu arıyorum. Sırbistan ile Türkiye’nin kuracağı her ilişkinin, Türkiye’nin Sırbistan üzerinde bir etki alanı yaratabileceğini ve bunun mutlaka Bosna-Hersek yararına kullanılacağını söylüyorum. Bir de karmaşık federasyon bürokrasisinin (Dayton anlaşması uyarınca), Bosna-Hersek de yatırım yapmayı zorlaştırmış olabileceğinden dem vuruyorum. Bir sıkıntılarını daha gözlemiş olduğumu düşünüp, boynuma sarılıyorlar. Dudaklarında hep aynı dua ile ayrılıyor: “Allahi Emanet”. Onlar da, biz de.

Prof.Dr. Sema Kalaycıoğlu